

Valtiovarainvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle osakesäästötilistä annetun lain 5 §:n muuttamisesta

Talousvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle osakesäästötilistä annetun lain 5 §:n muuttamisesta (HE 44/2023 vp): Asia on saapunut valtiovarainvaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava talousvaliokunnalle.

Jaostovalmistelu

Asia on valmisteltu valtiovarainvaliokunnan verojaostossa.

Asiantuntijat

Verojaosto on kuullut:

- lainsäädäntöneuvos Paula Kirppu, valtiovarainministeriö
- finanssiasiantuntija Antti Suutari, valtiovarainministeriö
- johtava asiantuntija Mia Keskinen, Verohallinto
- toimitusjohtaja Sari Lounasmeri, Suomen Pörssisäätiö
- veroasiantuntija Saara Hietanen, Finnwatch ry
- puheenjohtaja Karri Salmi, Suomen Osakesäästäjät
- toimitusjohtaja Victor Snellman, Suomen Osakesäästäjät
- professori Pekka Nykänen

Verojaosto on saanut kirjallisen lausunnon:

- Finanssiala ry
- Keskuskauppakamari
- Veronmaksajain Keskusliitto ry
- professori Reijo Knuutinen

Valiokunnan lausunto VaVL 7/2023 vp

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Yleistä

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi osakesäästötilistä annettua lakia siten, että osakesäästötilille talletettavien varojen enimmäisraja nostettaisiin nykyisestä 50 000 eurosta 100 000 euroon. Esitys liittyy esitykseen valtion vuoden 2024 talousarvioksi ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Osakesäästötiliä koskevat yleiset säännökset sisältyvät osakesäästötilistä annettuun lakiin, jota nyt ehdotetaan muutettavaksi. Laissa säädetään tilin keskeisistä ehdoista, kuten talletettavien varojen enimmäismäärästä. Osakesäästötiliin liittyy keskeisesti sen verokohtelu. Osakesäästötili on tarkoitettu erityisesti sijoitustiliksi, jolla sijoituskohdetta voi vaihtaa ilman veroseuraamuksia, ja siten käyttää sijoitustoiminnasta saadut tuotot uusiin sijoituksiin täysimääräisesti. Sijoitustoiminnan tuottoja verotetaan vasta siinä vaiheessa, kun varoja nostetaan pois tililtä. Kun osakemyynneistä ja osingoista saadut tulot voidaan sijoittaa tilin sisällä uudelleen joutumatta välillä maksamaan tuotosta veroa, syntyy verotuksessa niin sanottu lykkäätymisetu. Osakesäästötilin verokohtelusta säädetään tuloverolaissa.

Valiokunta pitää yhtä lausunnossaan talletusrajan nostoa koskevaan ehdotukseen.

Talletusrajan nosto

Hallitusohjelmaan kirjatun tavoitteen mukaisesti osakesäästötilin talletusrajan nostolla halutaan edistää omistamisen kulttuuria ja tehdä Suomesta maailman talousosaavin kansa. Hallituksen tavoitteena on parantaa kaikkien suomalaisten vaurastumisen mahdollisuuksia ja edistää myönteistä muutosta omistamisen kulttuurissa. Hallitus parantaa piensijoittajien asemaa ja luo kannustimia pitkäaikaiseen säästämiseen ja sijoittamiseen.

Hallituksen esityksessä on arvioitu verotuottojen pienenevän ehdotetun muutoksen vuoksi noin 5 miljoonaa euroa vuonna 2024 ja vaikutuksen arvioidaan kasvavan noin 5 miljoonaa euroa vuodessa vuoteen 2028 asti. Talletusrajan noston verotuottoja vähentävät vaikutukset tulevat osinko- ja luovutusvoittoverojen pienemisestä sijoitusvarallisuuden siirtyessä osakesäästötilille. Vaikutusta pienentävät kuitenkin alkuvaiheessa luovutusvoittoverot, joita kertyy jo olemassa olevien sijoitusten realisoinnista.

Osakesäästötili on lain voimaantulosta asti ollut suosittu sijoitustapa. Hallituksen esityksen mukaan osakesäästötilejä oli 30.6.2023 yhteensä 338 086 kappaletta ja kotimaisten sijoitusten markkina-arvo oli 1,7 miljardia euroa. Kuitenkin niin sanottuja tyhjiä säästötilejä oli 152 597 kappaletta eli noin 45 prosenttia tileistä. Valtaosalla tilejä talletetut summat ovat vähäisiä. Hallituksen esityksen mukaan jo nyt on osakesäästötilejä, joiden markkina-arvo ylittää 50 000 euroa. Esityksessä on arvioitu, että yli 50 000 euron tilejä on suhteessa melko vähän kaikkiin tileihin, arviolta noin alle neljä prosenttia. Keskimääräinen osakesäästötilin saldo 30.6.2023 oli 4 947,39 euroa.

Saadun selvityksen ja hallituksen esityksestä ilmenevien seikkojen perusteella valiokunta pitää ehdotettua talletusrajan nostoa perusteltuna. Näin voidaan parantaa piensijoittajien asemaa ja

Valiokunnan lausunto VaVL 7/2023 vp

luoda kannustimia pitkäaikaiseen säästämiseen ja sijoittamiseen. Valiokunta kiinnittää huomiota myös siihen, että osakesäästötili sijoittamisen välineenä on ollut käytettävissä vain vähän aikaa. Vaikka valtaosalla osakesäästötilejä talletetut summat ovat tällä hetkellä vähäisiä, tapahtuu säästämistä kuitenkin myös pitkällä aikavälillä, jolloin talletusraja voi tulla vastaan vasta myöhäisemässä vaiheessa. Myöskään tähän nähden talletusrajan nostoa ei voida pitää merkityksettömänä.

Myös valiokunnan asiantuntijakuulemisissa useimmat kannattivat osakesäästötilin talletusrajan nostamista.

Lopuksi

Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa nostettiin esille useita osakesäästötiliin liittyviä kehittämistarpeita, joilla on liityntä verotukseen. Kuulemisessa viitattiin muun muassa osinkojen ja tappioiden verokohteluun osakesäästötilin yhteydessä sekä siihen, että osakesäästötilin yhteydessä ei pysty hyödyntämään hankintameno-olettamaa. Lisäksi talletusrajaa pidettiin ylipäättään keinoitekoisena ja nostettiin esille tarve laajentaa osakesäästötilin sijoituskohteita. Tältä osin valiokunta toteaa, että nämä kysymykset eivät ole nyt hallituksen esityksen kohteena ja niitä tulisi tarkastella erikseen.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa on nostettu esille tarve muuttaa osakesäästötilin 17 §:n 2 momentin säännöstä vastaamaan uutta talletusrajaa. Säännöksessä viitataan voimassa olevan lain 50 000 euron talletusrajaan. Valiokunta saattaa tämän tietoon.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSESITYS

Valtiovarainvaliokunta esittää,

että talousvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Valiokunnan lausunto VaVL 7/2023 vp

Helsingissä 17.11.2023

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Markus Lohi kesk
varapuheenjohtaja Saara Hyrkkö vihr
jäsen Markku Eestilä kok
jäsen Seppo Eskelinen sd
jäsen Timo Heinonen kok
jäsen Jari Koskela ps
jäsen Aki Lindén sd
jäsen Minna Reijonen ps
jäsen Joonas Räsänen sd
jäsen Hanna Sarkkinen vas
jäsen Sari Sarkomaa kok
jäsen Sami Savio ps
jäsen Ville Valkonen kok
jäsen Pia Viitanen sd
jäsen Timo Vornanen ps
jäsen Ville Vähämäki ps
varajäsen Janne Jukkola kok
varajäsen Eeva Kalli kesk
varajäsen Minja Koskela vas (osittain)
varajäsen Krista Mikkonen vihr (osittain)
varajäsen Ville Väyrynen kok
varajäsen Peter Östman kd

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Tarja Järvinen

Valiokunnan lausunto VaVL 7/2023 vp
Eriävä mielipide 1

Eriävä mielipide 1 /sd ja vas

Perustelut

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi osakesäästötilistä annettua lakia nostamalla säästötilille talletettavien varojen enimmäisrajaa nykyisestä 50 000 eurosta 100 000 euroon. Tilille talletettuja varoja voi sijoittaa esimerkiksi suomalaisiin tai ulkomaisiin pörssiosakkeisiin, eikä niistä kertyneistä myyntivoitoista tai osingoista tarvitse maksaa veroa ennen kuin ne nostetaan tililtä muuta käyttöä varten.

Tilastokeskuksen mukaan varakkain kymmenys omisti noin 80 prosenttia pörssiosakkeista. Samoin esimerkiksi Euroclear Finlandin tietojen mukaan osakesäästötileistä yli 50 000 euron arvon ylittäviä tilejä oli vain hieman yli 6 000 eli vajaat kaksi prosenttia osakesäästötilien yhteismäärästä.

On perusteltua, että ihmisten mahdollisuutta sijoittamiseen edistetään, mutta enimmäisrajan nostaminen palvelisi selkeästi ennen kaikkea pientä hyvätuloisten joukkoa. Samalla kun esityksen hyödyt siis keskittyisivät varakkaimmille, hallituksen oman arvion mukaan verotuottojen arvioidaan pienenevän noin 5 miljoonaa euroa vuonna 2024, ja vaikutuksen arvioidaan kasvavan noin 5 miljoonaa euroa vuodessa vuoteen 2028 asti.

Osakesäästötilin ylärajan nostaminen merkitsi siis aukkoa julkisen talouden veropohjaan ja tulonmenetystä valtiolle, kun samalla esityksen hyödyt keskittyisivät vahvasti hyvätuloisille, ilman että muutoksella olisi merkittäviä vaikutuksia reaalityönteeseen ja työllisyyteen.

Laaja ja yhtenäinen veropohja mahdollistaa tulojen keräämisen oikeudenmukaisesti ja maksukyvyn mukaan. Tämä on hyvän verojärjestelmän keskeinen perusperiaate. Varsinkaan tässä julkisen talouden tilanteessa ei ole millään muotoa perustelua heikentää veropohjaa muutoksella, jonka hyödyt kohdistuvat suurituloisille ja kasvattaisivat tulo- ja varallisuusveroja entisestään. Näistä syistä hallituksen esitystä ei tule hyväksyä.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme,

että talousvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon ja että talousvaliokunta ehdottaa lakiehdotuksen hylkäämistä.

**Valiokunnan lausunto VaVL 7/2023 vp
Eriävä mielipide 1**

Helsingissä 17.11.2023

Joona Räsänen sd
Seppo Eskelinen sd
Hanna Sarkkinen vas
Aki Lindén sd
Pia Viitanen sd
Minja Koskela vas

**Valiokunnan lausunto VaVL 7/2023 vp
Eriävä mielipide 2**

Eriävä mielipide 2 /vihr

Perustelut

Hallitusohjelmaan kirjatun tavoitteen mukaisesti osakesäästötilin talletusrajan nostolla halutaan edistää omistamisen kulttuuria ja tehdä Suomesta maailman talousosaavien kansa. Hallituksen tavoitteena on parantaa kaikkien suomalaisten vaurastumisen mahdollisuuksia ja edistää myönteistä muutosta omistamisen kulttuurissa.

Hallitusohjelman tavoitteet ovat hyviä. Kaikilla tulisi olla mahdollisuus säästämiseen, sijoittamiseen ja varallisuuden kerryttämiseen varautuakseen erilaisiin elämäntilanteisiin. Osakesäästötilin talletusrajan nosto ei kuitenkaan mielekkäästi näitä tavoitteita edistä.

Osakesäästötilin ylärajan nostaminen lisäisi kannustimia sijoitustoimintaan varsin pienelle joukolle, joilla on varsin merkittävä sijoitusvarallisuus. Kuten hallituksen esityksessä todetaan, 50 000 euron ylärajan saavuttaneita osakesäästötilejä on ainoastaan noin 6000 kappaletta. Lisäksi osakesäästötilille sijoitetaan ainoastaan osakkeita, joten esimerkiksi rahastosijoittajat suljetaan uudistuksen ulkopuolelle. Hallituksen esityksen vaikutusarvioiden mukaan veroedun piirissä olisi alle 5 prosenttia kaikista pörssi-osakkeisiin sijoittavista ja alle prosentti kaikista Suomessa asuvista.

Osakesäästötilin kehittäminen on pitkässä juoksussa kannatettavaa ja yksi tapa edistää omistamisen kulttuuria Suomessa. Tässä yhteydessä myös talletusrajaa on hyvä tarkastella. Tässä taloudellisessa tilanteessa erittäin pienelle ja varsin varakkaalle joukolle kohdentuvaa verohelpotusta ei voi kuitenkaan pitää perusteltuna eikä sillä ole toivottuja vaikutuksia kaikkien suomalaisten vaurastumisen mahdollisuuksiin.

Vihreät kannattaa suomalaisten talousosaamisen vahvistamista, eri elämäntilanteissa olevien ihmisten säästämisen ja sijoittamisen mahdollisuuksien parantamista ja omistamisen kulttuurin edistämistä Suomessa. Piensijoittamisen tulisi olla mahdollista yhä useammalle.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme,

että talousvaliokunta esittää eduskunnalle hyväksyttäväksi seuraavan lausuman. (Eriävän mielipiteen lausumaehdotus)

Eriävän mielipiteen lausumaehdotus

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin suomalaisten talousosaamisen vahvistamiseksi, eri elämäntilanteissa olevien ihmisten säästämisen ja sijoittamisen mahdollisuuksien parantamiseksi ja omistamisen kulttuurin edistämiseksi Suomessa.

Valiokunnan lausunto VaVL 7/2023 vp
Eriävä mielipide 2

Helsingissä 17.11.2023

Saara Hyrkkö vihr
Krista Mikkonen vihr